

Mottaker

Nærings- og fiskeridepartementet
Postboks 8090 Dep
0032 OSLO

Deres ref.

26/495-1

Vår ref

2026/0050-2

Dato

14.04.2026

HØRINGSUTTALELSE - RAPPORT OM FUNKSJONELT OG REGNSKAPSMESSIG SKILLE I VERDIKJEDEN FOR MAT OG DAGLIGVARER

1 INNLEDNING

- (1) Konkurransetilsynet viser til høringsbrev fra Nærings- og fiskeridepartementet av 23. januar 2026 der Menon Economics («Menon») sin rapport om funksjonelt og regnskapsmessig skille i verdikjeden for mat og dagligvarer er sendt på høring. Utredningsoppdraget er en oppfølging av regjeringens tiltak fra 19. mai 2025 for å bedre konkurransesituasjonen i dagligvarebransjen.
- (2) Høringsfristen er 17. april 2026.

2 OM RAPPORTEN

- (3) Med regnskapsmessig skille mener Menon at det føres separate regnskaper for ulike virksomheter eller deler av virksomheten innen samme selskap eller konsern. Med funksjonelt skille menes at en virksomhet eller avdeling innad i en virksomhet må driftes uavhengig av annen virksomhet.
- (4) Menon anbefaler ikke å pålegge funksjonelle eller regnskapsmessige skiller i verdikjeden for mat og dagligvarer. Dette begrunnes i at tidligere utredninger ikke har identifisert konkurranseproblemer av en slik styrke som tilsier behov for å innføre skiller, samt at slike skiller alene uansett ikke er egnet til å avhjelpe de potensielle vertikale konkurranseproblemene som er drøftet i rapporten. Menon viser også til en rekke andre mulige utfordringer og uheldige virkninger av en slik regulering.
- (5) Menon har basert utredningen på informasjonsinnhenting fra andre sektorer med funksjonelle og/eller regnskapsmessige skiller, tidligere relevante utredninger og kartlegginger, gjennomgang av relevant økonomisk teori, samt intervjuer med Konkurransetilsynet, Dagligvaretilsynet og bransjeorganisasjoner innen verdikjeden for mat og dagligvarer.

- (6) I rapporten redegjør Menon først for relevant økonomisk teori, konkurranseproblemer i vertikale markeder og mulige reguleringstiltak som kan pålegges vertikale aktører. Deretter gjennomgås erfaringer med skiller i verdikjeden for mat og dagligvarer og andre sektorer i Norge. Menon oppstiller også noen generelle forutsetninger som må på plass for å kunne ta i bruk funksjonelle eller regnskapsmessige skiller. Menon beskriver deretter verdikjeden for mat og dagligvarer, samt potensielle konkurranseproblemer knyttet til vertikale forhold i verdikjeden. Videre vurderes funksjonelle og regnskapsmessige skiller som mulige avhjelpende tiltak¹ i denne verdikjeden. Avslutningsvis vurderes det juridiske handlingsrommet for innføring av slike skiller.
- (7) Menon oppstiller seks potensielle konkurranseproblemer knyttet til vertikale forhold i verdikjeden for mat og dagligvarer. Disse potensielle problemene er hentet fra offentlige rapporter og notater utarbeidet for og av Nærings- og fiskeridepartementet, Konkurransetilsynet og Dagligvaretilsynet. Menon har også sett hen til offentlige innspill og hørings svar fra aktører og interesseorganisasjoner. Menon har ikke gjort en selvstendig utredning av hvor reelle disse potensielle konkurranseproblemene er.
- (8) De potensielle konkurranseproblemene knytter seg til i) grossisttilgang og vilkår for uavhengige detaljister, ii) grossisttilgang og vilkår for uavhengige leverandører, iii) EMV, risiko for vertikal utestengelse og informasjonsflyt mellom konkurrenter, iv) forskjeller i innkjøpspriser, v) tilgang til attraktive butikklokaler og vi) behov for transparens i verdikjeden for mat og dagligvarer.
- (9) Menon finner ikke grunnlag for å hevde at det finnes vertikale konkurranseproblemer i verdikjeden av en slik styrke at det tilsier behov for å stille krav om regnskapsmessige eller funksjonelle skiller, men har allikevel vurdert hvordan slike skiller kunne vært utformet som tiltak på de seks potensielle konkurranseproblemene og i hvilken grad disse skillene er eget for å avhjelpe de potensielle problemene.
- (10) Menon påpeker overordnet at aktørene allerede i dag har *regnskapsmessige skiller* i sin konsernstruktur, og viser blant annet til at det allerede føres separate offentlige regnskap for paraplykjedenes grossist- og detaljistvirksomhet. Også kjedenes EMV-virksomheter er skilt ut i egne enheter. Dersom de eksisterende regnskapsmessige skillene gjennom inndeling i adskilte selskaper er trukket på naturlige punkter vil derfor ikke et pålegg om regnskapsmessig skille tilføre ytterligere informasjon enn hva som er offentlig tilgjengelig i dag. For at et regnskapsmessig skille skal bidra til ytterligere innsikt må skillet enten trekkes et annet sted eller aktørene pålegges å rapportere noe mer enn det som i dag finnes i offentlige regnskap. Ifølge Menon vil dette i praksis typisk gjøre at man beveger seg fra et regnskapsmessig skille til et mer detaljert kostnads- eller produktregnskap. Menon påpeker at et slikt krav både vil være inngripende og ressurskrevende, og kunne føre til høyere rapporterings- og tilsynskostnader enn kun regnskapsmessige skiller, noe som igjen kan gi høyere priser og/eller lavere kvalitet. Menon finner videre at slike skiller heller ikke vil løse de ulike potensielle konkurranseproblemene knyttet til tilgangsnekt og diskriminering som er drøftet i rapporten. Menon vurderer derfor at slike skiller ikke er et treffsikkert virkemiddel i lys av de potensielle konkurranseproblemene.

¹ Merk at begrepet «avhjelpende tiltak» benyttet i Menons rapport og gjengitt i denne høringsuttalelsen ikke er synonymt med eller avgrenset til det konkurranserettslige begrepet «avhjelpende tiltak» i konkurranseloven.

- (11) Menon bemerker i den forbindelse også at Konkurransetilsynet, gjennom konkurranseloven § 24, uansett har mulighet til å innhente mer informasjon enn det som er offentlig tilgjengelig, dersom tilsynet trenger det til tilsynsformål.
- (12) Menon har videre vurdert *funksjonelle skiller*, særlig opp mot skadehypotesen om at paraplykjedene får tilgang til sensitiv produktinformasjon gjennom sine forhandlinger med leverandørene. Menon finner at krav om funksjonelle skiller vil være vanskelig å følge opp, og at de både kan redusere innovasjon og medføre økte forbrukerpriser eller lavere kvalitet. Menon finner også at slike skiller har vist seg vanskelig å håndheve i praksis fordi det kan være utfordrende å etablere klare grenser for hvilken informasjon som kan deles, og å dokumentere at skillene overholdes. Menon peker også på at det gjennom lov om god handelsskikk § 9 allerede eksisterer et lovverk som kan håndtere utfordringer knyttet til informasjonsdeling, og at det vil være et mer målrettet tiltak å øke insentivene for privat håndheving av denne loven fremfor å pålegge funksjonelle skiller.
- (13) Avslutningsvis, under omtalen av et eventuelt behov for økt transparens, påpeker Menon at mer åpenhet om priser og prisdannelse til offentligheten vil kunne føre til økte priser for mat og dagligvarer grunnet faren for koordinert adferd.²

3 KONKURRANSETILSYNETS MERKNADER

- (14) Konkurransetilsynet er enig med Menon i at det ikke er tilstrekkelig dokumentert at det foreligger vertikale konkurranseproblemer som tilsier et behov for å innføre krav om regnskapsmessige og/eller funksjonelle skiller i verdikjeden for mat. Tilsynet er videre enige i at slike krav uansett ikke fremstår som et egnet tiltak for å løse de potensielle vertikale konkurranseproblemene Menon har drøftet i sin rapport.
- (15) Konkurransetilsynet er også enig i Menon sin vurdering av at slike reguleringer kan ha flere uheldige virkninger. Regulering vil føre til mer rapportering og derfor kunne øke de administrative kostnadene for kjedene. Det vil også påløpe engangskostnader med å gjennomføre eventuelle funksjonelle skiller mellom virksomhetene i verdikjeden. Videre vil effektivitetsgevinster som følger av vertikal integrasjon kunne reduseres dersom det stilles krav til funksjonelle skiller mellom foretak. Dette kan medføre økte priser for forbrukerne. For myndighetene vil det kunne påløpe betydelige administrative kostnader både med å utforme og håndheve en slik regulering.
- (16) Konkurransetilsynet vil ellers bemerke at økt transparens i en verdikjede som gir økt innsikt for myndighetene kan være positivt dersom det avdekker konkurranseproblemer i det aktuelle markedet. Tilsynet deler imidlertid Menons vurdering av at tilsynet, gjennom å bruke konkurranseloven § 24, allerede har mulighet til å kreve opplysninger fra dagligvarekjedene for å utøve sine gjøremål etter loven. Ved behov vil tilsynet derfor kunne be om regnskapstall og annet tallmateriale som går utover den ordinære regnskapsplikten. Tilsynet benytter eksempelvis denne hjemmelen både i undersøkelsene av marginer og innkjøpspriser i dagligvaremarkedet der tilsynet henter inn store mengder detaljerte data fra en rekke foretak i verdikjeden. En regulering som pålegger å innføre skiller eller rapporteringer om kostnads- og produktregnskap vil med andre ord ikke nødvendigvis gi tilsynet bedre innsikt i verdikjeden utover det tilsynet kan oppnå med gjeldende lovhjemler.

² Rapportens kapittel 7.6

- (17) Videre vil tiltak som kan føre til at konkurrenter får økt innsikt i hverandres priser, kunne være negativt for konkurransen. Konkurransetilsynet vil derfor understreke at det må utvises varsomhet i utforming av eventuelle tiltak som øker transparensen i dagligvaremarkedet.
- (18) Konkurransetilsynet deler videre Menon sin vurdering av at allerede eksisterende bestemmelser i konkurranseloven §§ 11, 16, 24 og 42 og lov om god handelsskikk §§ 3 og 12 gir Konkurransetilsynet vid adgang til å både innhente informasjon og pålegge avhjelpende tiltak, herunder regnskapsmessige og/eller funksjonelle skiller, dersom det er nødvendig.

Med hilsen

Beate Milford Berrefjord
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevet signatur